

Kellele on vaja kapitaliturge?

MIDAGI ON MÄDA EESTI FINANTSSÜSTEEMIS! Mis mõttes? Meil on ju tugevad suurpannad, mis on vastu pidanud paljudele kriisidele.

Libastudes korraks populaarsesse energiasäästlikkuse teemasse, võib Eesti finantssüsteemi iseloomustada kui tagurpidi tööle pandud soojuspumpa. Toimeta nii agaralt kui jaksad, kogu toodetud energia juhitakse maja(nduse)st välja. Kuidas nii? Sest viimase nelja aasta vältel on Eesti teistele riikidele laenu andnud või tagasi maksnud 6,5 miljardit eurot, seda on rohkem, kui samal ajal Euroopa Liidult saadud abiraha kokku. Samuti on valus vaadata, et vaid 6 protsenti Eesti pensionifondidesse kogunenud 1,5 miljardist eurost on jäänud Eestisse. Eesti kapital voolab välismaale, samas kui kohalikud ettevõtted vaevlevad kapitalipuuduses. Seda ajal, kui Eesti peaks areneva riigina pakuma paremaid kasvuvõimalusi kui arenenud turud.

Selline olukord ei ole mõistlik ega jätkusuutlik. Ma võin paadunud optimistina loota Eesti või Baltimaade ühise kapitalituru tarkamist, kuid ma ei usu iial, et suudame kogu maailma soojaks kütta nii, et meil endil ka kunagi soe hakkab.

Pool aastat tagasi küsis riik kohtumisel Finance Estonia kapitaliturgude töögrupiga, milles on nende tõstatatud probleem, pangast ju saab laenu. Tõepoolest, pangad on võimelised laenu andma, kuid Eesti ettevõtted pole võimelised laenu võtma. Seda tõestab laenumahtude jätkuv kahanemine viimase nelja aasta vältel.

Suurema osa Eesti tööhõivest annavad väikesed ja kesksuured ettevõtted, kellel pole kunagi olnud varuks suurt kapitalibaasi. Ilma piisava omakapitalita on aga raske uusi ettevõtteid asutada ja olemasolevaid arendada. Kui pole omakapitali, ei saa ka pangast laenu. Ilma laenujeta on raske investeerida, ilma investeeringuteta ei saa kasvada, ei saa luua uusi töökohti ega maksta rohkem palka. Majandus ei kasva nii kiiresti kui võiks, inimeste heaolu ei parane.

Pangandus vaid üks osa edukate riikide finantssüsteemist. Teine pool on kapitaliturud, mis viivad kokku kapitali omanikud ja kapitali vajajad, hinnastavad erineva riskiastmega investeeringuid ja pakuvad vajaduse korral likviidsust. Arenenud pangandussüsteem ja kapitaliturud mitte ei konkureeri, vaid toetavad teineteist. Meil on kapitaliturud börsi näol tehnilisel kujul küll olemas, kuid sisulist koostööd kohaliku kapitali ja ettevõtluse vahel

kahjuks pole. Eesti suuretevõtted on enamasti välisomanduses ja rahastavad end välismaalt, start-up'id käivad ka Londonis raha järel, samas ei leia väikesed ja kesksuured ettevõtted omakapitali peaaegu mitte kusagilt.

Eestis on kohalikku kapitali siiski kogunenud ja mõistlik oleks investeerida oluline osa sellest tagasi just kohalikku majandusse, sest seda tunneme kõige paremini ja selle kasv mõjutab meie heaolu kõige otsesemalt. Välisurgudele investeerides tasub arvestada, et ilma kohalike olude tundmiseta ja tugeva kohaliku kompetentsita on tulemused kurvad. Minu isiklik pensionivara teises pensionisambas, investeeritud üle laia maailma, on teeninud kümne aasta jooksul alla 1 protsendi aastas. See näitab, et

kompetentsi sisse ostmine on kallid löbu ja pärast kulude kandmist ei pruugi loodetud tootlust olla.

Head näidet kohaliku kapitalituru ja kapitali koostöö kasulikkusest pole vaja kaugel otsida. Rootsi tuntud firmad nagu Ericsson, Electrolux, Sandvik ja Volvo poleks kunagi saavutanud sellist globaalset läbimurret, kui kohalikud

institutsionaalsed investorid ei oleks aktsiabörsi kaudu üleinvesteeritud kohalikesse firmadesse, toetades nende rahvusvahelist laienemist. Mitme Rootsi suurfirma nõukogu liikme Niklas Johanssoni sõnul mõistetakse isegi Rootsis, mille SKP on 24 korda suurem kui Eesti oma, et vaid välis- või jaeinvestorite panusest kapitaliturgude arenguks piisa.

Eestisse investeerimise peamised probleemid kohalike pensionihaldurite jaoks on võimaluste vähesus, madal likviidsus ja juhtimisprobleemid. Kuid probleemide kõrvaldamiseks tuleb astuda konkreetseid samme. Seda aga ei juhtu enne, kui ka riigi tasandil mõistetakse, et kapitaliturud ei ole mitte kitsa ringkonna erahuvi, vaid oluline osa riiklikust infrastruktuurist. Koos pangandusega moodustavad nad edukates riikides ühtse finantssüsteemi, millest Eestil on praegu olemas vaid üks pool.

Kokkuvõttes on kapitaliturge vaja selleks, et viia kokku Eesti kapital ja Eesti ettevõtted. Selleks et potentsiaaliga ettevõtted saaksid kohapeal finantseeritud ja kohalikud investorid saaksid osa nende kasvust. Ja kui meie endi raha leiab tee tagasi koju, siis ehk avastavad meid uuesti ka välisinvestorid ning praegune raha väljavool muutub taas sissevooluks. Kasinus on küll hea omadus, aga olgem ausad, kasv on parem kui kahanemine. **F**

Peeter Saks, *Baltcap*, juhatuse esimees.

**KASINUS ON KÜLL HEA
OMADUS, AGA OLEME
AUSAD: KASV ON PAREM
KUI KAHANEMINE.**